

De nieuwsbrief Beknopt wordt samengesteld door Dick de Jong, publicist en publiciteitsfunctionaris van Museum De Koperen Knop

REDACTIONEEL

Dick de Jong

BEKNOPT NIEUWE STIJL

Na vele jaren van verschijnen gaat Beknopt 'anders' worden. Anders heeft alles te maken met veranderen en dat is in de beleving van De Koperen Knop dan alleen uit te voeren als het gaat om een verbetering. Iets dat je verandert moet iets toevoegen en zeker niet minder efficiënt gebeuren. Het moet een zekere 'winst' opleveren. En als dit laatste niet duidelijk aantoonbaar is, moet dat aantoonbaar gemaakt worden. Elke verandering moet tot iets verdienstelijks leiden. Anders gezegd: de energie die je ergens in steekt moet je kunnen terugverdiend, als een investering in de toekomst.

Nu is het besluit genomen om Beknopt wat te gaan minderen. Het is namelijk de bedoeling dat de nieuwsbrief wel maandelijks blijft verschijnen, maar dan de ene maand als korte nieuwsbrief en de andere maand een uit meer pagina's bestaand informatie-'magazine'.

Dezer verandering is nodig, nu er weinig animo blijkt voor het meedoen in de publiciteitsfunctie. Alleen Liesbeth Leenman heeft zich aangemeld. En Liesbeth doet al zoveel voor en in het museum.

U krijgt dit maartnummer pas begin april. Ook dat heeft te maken met de overgang. Op 1 april 2025 (geen grap!) heeft de oude redactie hierover vergaderd en zijn er verdere afspraken gemaakt. De uitwerking van alles gaat door de redactieleden thuis gebeuren en de nieuwe redactie komt alleen bij elkaar als dat echt nodig is. Hiermee is ook de Publiciteitscommissie opgeheven. Ook de contacten op het gebied van de publiciteit gaan voortaan 'gewoon' één op één plaatsvinden. Dat is veel efficiënter, dus zakelijker.

DEELS EEN NIEUW DAK

Het rieten dak van het museum wordt vernieuwd. Onlangs is gestart met de werkzaamheden en met Pasen zal het werk gereed zijn. Het gaat hierbij om de oostkant van de monumentale voormalige boerderij, waar al langere tijd bleek dat het dak 'tot op de draad toe versleten' was. Niet alleen het pand krijgt aandacht. De laatste tijd is er ook veel werk verricht om de museumtuin te onderhouden.

Het aanbrengen van een nieuw dak gebeurt op basis van het onderhoudsplan van het museum, in opdracht van de Stichting Eigenaren van De Koperen Knop. Deze stichting heeft een meerledig doel, zoals het beschikbaar stellen van het gebouw als museum voor de regionale samenleving en het geven van een voorbeeld hoe een rijksmonument in stand behoort te worden gehouden.

Het museum blijft gewoon open tijdens de werkzaamheden, maar soms zal even een andere ingang gezocht moeten worden.

DE REDACTIE

In de loop van het eerste halfjaar 2025 vindt de overgang plaats naar de nieuwe redactionele situatie. Per 1 juli aanstaande start de nieuwe 'uitvoering en vormgeving'. Als redactieleden zijn daarbij betrokken:

• Dick de Jong	Eindredactie en samenstelling
• Anne-Marie Verhagen	Administratieve ondersteuning en planning
• Liesbeth Leenman	Column in elk nummer en artikelen
• Edith van der Hoogt-Drinkwaard	Uitwerking artikelen
• Alida Ambachtsheer	Beschrijving objecten uit de museumcollectie

Uiteraard is het mogelijk om ideeën, teksten, foto's en artikelen aan te dragen. Zeer graag zelfs. Dan gaan we samen werken aan een nog verdere kwaliteitsverbetering. Want in alles wat er gebeurt in en om 'De Knop' moet de hoogstaande kwaliteit de boventoon voeren. Ook in Beknopt.

ROUWSIERADEN

INLEIDING

Vroege rouwsieraden bevatten macabere symbolen die verwijzen naar de traditie van memento mori, wat letterlijk betekent: 'bedenk dat je zult sterven'. Vroege juwelen hebben vaak emblemen van de dood zelf; schedels, doodskisten, gevleugelde zandlopers en gereedschappen van grafdelvers. Tegen het einde van de 18^e eeuw waren de motieven zachter: huilende vrouwen, cipressen en treurwilgen, gedrapeerde urnen en engelen.

Een eenvoudige rouwbroche.

Rouwsieraden vormen een verbinding met een overleden geliefde en zijn veelal een eerbetoon. Dat gebeurt met een gedenksteen, initialen, een haarlok, een klein geschilderd portret of een foto. Tegen het einde van de eerste wereldoorlog waren rouwsieraden uit de gratie geraakt. Dit had te maken met veranderende culturele handelingen en uitingen rond de dood.

VAN ALLE TIJDEN

Rouwjuwelen bestaan al sinds mensenheugenis, bijvoorbeeld bij de Egyptenaren. Eind 18^e eeuw kwamen sentimentele sieraden in de mode: sieraden met portretten van familie of geliefden. Of ringen en medaillons met haarlokken. In de Victoriaanse tijd (1873 tot 1901) kwam vanuit Engeland het gebruik om rouwsieraden te dragen als een dierbare overleden was. Na de dood van haar man Prins Albert, ging Koningin Victoria over tot een hele lange rouwperiode.

De rouwsieraden gingen, in tegenstelling tot in de Egyptische beschaving, niet mee met de overledene het graf in maar werden gedragen door de weduwe en de kinderen van de persoon die was overleden. Met een rouwsieraad werd een overledene herdacht. De rouwsieraden waren meestal gemaakt in een laag goudgehalte, dit paste meer bij de rouw dan een hoog, feestelijk goudgehalte.

19^e EEUW

In de 19^e eeuw, toen de dood nog zeer nabij was, werd men geacht rouw actief te uiten. Nabestaanden, en soms ook naaste vrienden, lieten sieraden op bestelling maken om een geliefd persoon te blijven herinneren.

In de Nederlandse streekdracht vinden we veel voorbeelden van rouwsieraden in verschillende stadia van de rouw, maar zonder de persoonlijke toets die Engelse rouwsieraden kenmerken.

Na de dood van Prince Albert werd rouwen een protocollaire zaak. Aan het hof mochten voortaan alleen zwarte sieraden worden gedragen. Ook in het dagelijks leven van de middenklasse en elite werd het rouwen aan strikte regels gebonden, afhankelijk van de relatie met de overledene. Weduwen trokken zich terug uit het openbare leven, gingen in het zwart gekleed en hielden zich aan precieze voorschriften voor het dragen van kleding en sieraden van 'vol' of 'diep', tot 'tweede' en 'half-rouw' en de 'nog lichtere rouw'. Op de kleinste details werd gelet, zelfs spelden om onderdelen van de kleding vast te zetten moesten gitzwart zijn. Ze werden in grote hoeveelheden geproduceerd door fabrieken in en buiten Engeland. Na een half jaar rouw, in de tweede periode, mocht een weduwe een wit kraagje dragen en een medaillon met haarwerk. In Amerika zorgde de burgeroorlog van 1861-1865, die zo'n 700.000 levens kostte, voor een nieuwe impuls in de rouwsieradenindustrie en fotografie.

INDUSTRIE

Maar, anders dan vaak wordt beweerd, kwam de rouwjuwelenindustrie niet dankzij Queen Victoria op stoom. Rond midden 19^e eeuw had de bloei van die industrie namelijk al ingezet. De industrie was divers, van duurdere kleine werkplaatsen die op bestelling voor klanten werkten, en werkplaatsen die gebruik maakten van generieke voorbeelden, tot fabrieken waar met behulp van de nieuwste technologische innovaties grote hoeveelheden zwarte niet-edele sieraden geproduceerd werden, zoals de schakelkettingen. Het schijnt dat zelfs arbeiders zich een klein teken van rouw konden veroorloven.

VOOR DE FOTOGRAFIE

Tot aan circa 1840, toen de fotografie nog niet was uitgevonden, was een haarlok vaak het enige aandenken aan een overledene. Het werd als een relikwie gekoesterd. Haarwerk onder glas in sieraden bestond al eeuwen (ook als teken van vriendschap, trouw en liefde), maar in de 19e eeuw veranderde het in een essentieel onderdeel van rouwsieraden. Het

haar kon op verschillende manieren worden geweven en gevlochten, van eenvoudige tot zeer ingenieuze en verfijnde patronen, in één kleur of in verschillende haarkleuren.

SENTIMENTELE TAFERELEN

Tot ongeveer 1900 waren sentimentele (en romantische) tafereeltjes op ivoor, been, of parelmoer erg populair. Miniaturisten tekenden de voorstellingen met sepia of inkt en gebruikten minuscule kleine stukjes 'chopped' menselijk haar om de bosschages en treurwilgen extra reliëf te geven. De miniaturisten maakten gebruik van een standaardrepertoire aan symboliek: obelisksen, urnen, (gebroken) zuilen, en monumenten, treurwilgen, cipressen en een wenend figuur (meestal een vrouw). Details als cupido's, gebroken harten en hondjes zien we ook terug. Soms zijn er initialen aan een miniatuur toegevoegd – de initialen van de overledene. De miniaturist produceerde deze voorstellingen in ivoor en andere materialen voor een haast onverzadigbare markt. Hoe mooi deze sieraden vaak zijn, en hoe duidelijk met de hand gemaakt, het was toch een soort massaproductie.

Toen de fotografie aan haar opmars begon na 1840, verdween de miniaturist naar de achtergrond, waarmee een einde kwam aan een eeuwenoude traditie. De broches (soms ook te dragen als hanger) werden groter, de omlijstingen konden echte eyecatchers zijn, en er werden nieuwe snufjes toegepast. Dubbelzijdige medaillons in een brede geornamenteerde rand, die om hun as konden draaien, combineerden daguerreotypieën, tintypes en andere fotografie aan de ene kant met haarwerk aan de andere kant. Zelfs post-mortem foto's, vooral van kinderen, werden gebruikt voor rouwsieraden.

HAARWERK

Naast plat haarwerk onder glas, werd menselijk haar ook rond geweven: armbanden, horlogekettingen, oorsieraden in de vorm van eikeltjes, kruisen of lieren, kralenwerk. Alles was mogelijk. In Engeland en Amerika adverteerden 'hair artists' in kranten en stadsgidsen. Ze hadden een constante clientèle. Haarwerk was tegen het midden van de 19e eeuw zo populair dat de producenten menselijk haar in grote hoeveelheden moesten gaan aanschaffen, bijvoorbeeld bij kloosters. Dit leidde overigens herhaaldelijk tot klachten van klanten omdat ze het haar van hun geliefde niet terug konden vinden in het uiteindelijk resultaat. In advertenties claimden haarwerkers dat zij de enige waren die dit niet deden, waaruit we kunnen afleiden dat dit bedrog waarschijnlijk algemeen gebruik was. Hoewel het haarwerk aanvankelijk door goudsmiden in sieraden gezet werd, gingen de haarwerkers steeds vaker zelf sieraden maken.

THEETUIN WEER OPEN

Donderdag 17 april 2025 is voor Museum De Koperen Knop een bijzondere dag. Dan gaat de theetuin voor het komende zomerseizoen weer open. Dat gebeurt met een feestelijke ontvangst van iedereen die deze middag wil meemaken. Iedereen is daarom dan van harte welkom. U wordt ontvangen met gebak. En u krijgt een speciale rondleiding door de expositie van dit moment, 80 jaar vrij. Beide gastconservatoren gaan u daarbij vertellen over de bijzonderheden van hun daar geëxposeerde verzamelingen.

Daarna is de theetuin woensdag tot en met zaterdag tussen 13.00 en 17.00 uur open en kan iedereen komen genieten van deze bijzondere en romantische plek en van wat er te drinken met allerlei lekkers te proeven is. De theetuin is een ideale plaats om te verblijven bij mooi

weer, een heerlijke consumptie te gebruiken, wat uit te rusten van een fietsrit of wandeling of om af te spreken met iemand voor een leuke ontmoeting. De theetuin bestaat uit een verhoogd deel en een gedeelte dat ook toegankelijk is voor mensen die moeilijk ter been zijn. Het verkrijgbare assortiment is gelijk aan dat van het museumcafé. Het fijne van deze theetuin is dat u direct achter het museum in een natuurlijke omgeving verblijft.

De achter de theetuin liggende museumtuin nodigt uit voor een wandeling tussen natuurlijke elementen die al eeuwen in de Alblasserwaard te vinden zijn. Een ook een bezoek aan het museum zelf is mooi te combineren. De theetuin is open op woensdag tot en met zaterdag van 13.00 tot 17.00 uur.

EXPOSITIES

80 JAAR VRIJ

e
x
p
o
s
i
t
i
e

Bomen van Verbinding

Een kleurrijk project waaiert uit over Nederland

Twaalf grote, handgemaakte wandkleden zijn te zien in museum De Koperen Knop. De etage is een uitgelezen ruimte waar de kunstwerken te bewonderen zijn vanaf zaterdag 10 tot en met zaterdag 31 mei

Het museum is open van dinsdag tot en met vrijdag van 13.00 uur tot 17.00 uur en op zaterdag van 11.00 uur tot 17.00 uur. De entreeprijs van het museum bedraagt 6 euro per volwassene en 2,50 euro voor kinderen tot 14 jaar. U kunt ook met de MUSEUMKAART naar binnen. U kunt dan meteen de vaste collectie bekijken in de diverse kamers van de deftige boerderij. Koffie en thee staan voor u klaar in het Museumcafé of op het buitenterras 'de Theetuin'.

WORKSHOP 'LIBELLE VOOR MUSEUMTUIN'

Iedereen kan aan de realisatie van de expositie insecten uitvergroten meedoen. Door in een workshop samen een grote libelle te maken die een plaats krijgt in de museumtuin. Dit gebeurt op zaterdag 24 mei 2025, onder leiding van Ingrid Bunnik. Ingrid houdt van 'upcycling' kunst. Daarmee geeft zij afgedankt materiaal en afval een tweede kans om weer van waarde te zijn. Met haar creativiteit maakt zij er kunstwerken van waar ieder zijn eigen fantasie op mag loslaten. Op zaterdag 24 mei maakt zij vanaf 12.00 uur, samen met de deelnemers van de workshop, een grote libelle, die in de tuin van het museum komt te staan. Deze wordt geheel vervaardigd van afval zoals plastic, blik en verpakkingsmateriaal.

een schitterende blikvanger!

Deelname is gratis, maar de deelnemers moeten zich wel vooraf opgeven. Dat kan via het e-mailadres directiesecretariaat@koperenknop.nl. De deelnemers mogen ook zelf kleurrijk afvalmateriaal meebrengen. Wilt u meer weten over het museum of de expositie(s): www.koperenknop.nl

COLOFON:

Redactie : Dick de Jong (publicist)
 Assistentie : Alida Ambachtsheer, Edith van der Hoogt-Drinkwaard,
 Anne-Marie Verhagen en anderen.
 Foto's : Alida Ambachtsheer, Dick de Jong, Ewoud Klop, John Tomey en anderen.

Voor deze uitgave zijn o.m. teksten van derden gebruikt. Als iemand meint dat hierbij de kopierechten zijn geschaad kan er contact worden opgenomen met de redactie.

AFMELDEN VOOR ONTVANGST: DIRECTIESECRETARIAAT@KOPERENKNOP.NL

MUSEUM DE KOPEREN KNOP
 het cultureel en historisch
 centrum in de alblasserwaard

Binnendams 6 | 3373 AD Hardinxveld-Giessendam | 0184-611366
www.koperenknop.nl | koperenknop@koperenknop.nl | bank nl93rabo0395001005
 open: di t/m vr 13-17 uur en za 11-17 uur groepen op afspraak

Quote: Goede raad is duur... dat heeft een advocaat hem verteld.